

El
Nacional

Una nova editorial, :Rata_, presenta *Diaris del Sàhara*, de Sanmao, pseudònim de Chen Ping (1943-1991), en traducció al català de Sara Rovira i Zang Ziechao, i al castellà d'Irene Tor i Zang Jiechao. Es tracta d'una obra que es va publicar originalment en xinès, i que ha tingut un gran èxit a Àsia, en diverses traduccions. No es tracta estrictament d'uns diaris, sinó d'una sèrie de relats sobre l'estada de Sanmao al Sàhara espanyol. Un text de gran interès: en primer lloc, perquè retrata un territori colonitzat per Espanya, el Sàhara, que bàsicament havia estat explicat per militars espanyols. Sanmao, front a aquests, dóna una visió del territori no colonialista, civil, femenina, culta... Tot un contrapunt. Però, a més a més, aquest llibre té un gran interès perquè, Sanmao és capaç de relatar amb molt encant una aventura personal que va molt més enllà de la simple fascinació per una natura impressionant.

El
Nacional

Sanmao © Família Quero.

Estada breu i intensa

La taiwanesa Chen Ping, de jove, va donar moltes voltes al món, ajudada pels diners de la seva família. Havia viatjat, sola, per Polònia, els Estats Units, Dinamarca, Alemanya, Polònia... A principis dels anys setanta va establir-se a Madrid, i allà va conèixer un noi del veïnat, en José, amb qui es va amistançar. El 1974 la Sanmao va decidir anar-se'n a recórrer el Sàhara, tot responent a la crida del desert. En José, que no volia deixar perdre la relació, va buscar una feina al Sàhara i va aconseguir ser contractat a les mines de fosfats de Fos Bucraa. La Sanmao va seguir-lo i es va establir a Al-Aaiun, on van casar-se. Passarien un any i escaig a la colònia espanyola. Durant aquest temps, Chen Ping es va dedicar a explorar el desert, a conèixer els saharauis, a buscar fòssils i minerals, a pescar... Una vida dura, perquè el salari d'en José era baix i els preus al Sàhara eren extremadament cars. Una vida sense luxes, amb una casa petita i sense mobles, amb moltes incomoditats. Els solia faltar l'aigua i tenien una sola olla per a cuinar-ho tot. Però aquest període va resultar molt fructífer a per a la Chen Ping. Des d'Al-Aaiun va començar a enviar relats als diaris de Taiwan, on començaria a fer-se famosa ja com a Sanmao. No podria fer-ho durant molt de temps. El clima social al Sàhara es va anar deteriorant a mesura que s'apropava la descolonització i, finalment, la parella va haver de deixar el territori.

El Sàhara en grisos

Bona part de la literatura colonial és absolutament racista i dóna una visió profundament negativa dels colonitzats. I bona part de l'abundant literatura de nostàlgia colonial, en el cas del Sàhara, dóna una visió idíl·lica dels "indígenes". Sanmao se situa entre els dos extrems. De fet, en els seus textos hi ha una clara evolució; els escrits del període de la seva arribada expressen una gran admiració pels paisatges del Sàhara, però un gran menyspreu cap a la seva gent. A mesura que passa el temps, l'escriptora xinesa va mostrant més apreciació per alguns saharauis, amb els que arriba a establir certa amistat. Ara bé, en qualsevol cas, Sanmao pot mostrar en ocasions simpatia pels saharauis, però no empatitza gens amb ells. La distància entre ella i els saharauis sempre és inabastable (potser tan sols amb una excepció, la llevadora Xahida, dona, moderna i catòlica com ella).

Aspectes foscos

Aquesta web utilitza cookies pròpies i de tercers per millorar la seva experiència i servei durant la navegació. En navegar o utilitzar els nostres serveis, accepta l'ús que en fem d'elles. Pot canviar la configuració de cookies en qualsevol moment. [Més informació.](#) [Acceptar i continuar](#)

Malgrat la bellesa dels seus paisatges, resulta hostil per als humans, especialment per als foranis: "Els saharauis eren els únics que observaven com un peix a l'aigua al desert, ja que per a la resta dels mortals la vida allà era un autèntic infern". Sanmao està fascinada pel Sàhara, però no està ni encegada ni enamorada del país.

Dones al Sàhara

El moviment prosaharai sol presentar la societat saharai com una societat completament diferent a la marroquina. I sovint vol contraposar la situació "tradicional" de la dona al Sàhara, on aquesta suposadament estaria alliberada i tindria molt de poder, amb la situació "típica" de la dona marroquina, ofegada pel masclisme. Sanmao, com a dona que era, va tenir ocasió de relacionar-se bastant amb les dones saharauis, i als seus *Diaris* dedica diversos episodis a relatar la seva situació. I allò que relata és molt diferent a la versió de la dona saharai que s'ha donat després de la invasió marroquina. Sanmao parla de dones tapades, que no surten de casa, que no poden parlar amb homes, que són obligades a casar-se quan són nenes... I, de fet, Sanmao, malgrat ser estrangera, en diverses ocasions és discriminada com a dona i fins i tot pateix un intent de violació.

Un príncep blau peculiar

Un dels aspectes més sorprenents de la història saharai de la Sanmao és la relació amb el seu marit. Ella assegura que en José no

masclista: es negava a deixar el seu cotxe a la dona i, per orgull, es va oposar a que gastessin els diners que la Sanmao rebia del seu pare, tot i que passaven autèntica misèria. En un punt dels *Diaris*, Sanmao no dubta en explicar que "estava ben clar que el meu home era un totxo i tenia el cap més dur que una pedra", i en un altre episodi el titlla de "curt" i confessa que el fet que ell fos tan limitat "em posa una mica trista". I malgrat tot, ella, més llegida, més rica, més llesta, més viatjada i més experimentada, es mostra disposada a sotmetre's en tot al seu marit, a quedar en un segon pla i a limitar-se a fer "de bona mestressa de casa", com diu ella *Nacional* "Vaig passar a ser propietat del José", explica amb naturalitat. Sorpren que una dona alliberada com la Sanmao, gran fumadora i gran bevedora, es plegués tan fàcilment a les decisions del José. Quan van deixar el Sàhara, la Sanmao se'n va anar a viure amb el José a les Canàries. Però el 1979 ell va morir en un accident de busseig i ella no va tornar a casar-se mai. Diuen els que la van conèixer que sempre va trobar a faltar el seu marit. La Sanmao es va suïcidar a un hospital, el 1991, sense que els motius d'aquesta acció estiguin molt clars.

Sense pretensions

Sanmao era una dona molt culta, amb un bon bagatge educatiu. I, malgrat tot, els *Diaris del Sàhara* estan gairebé desprovistos del tot de referències literàries o de cites. L'escriptora xinesa adopta un llenguatge planer, quotidià, el que li dona molta força. Aquesta manca de referents cultes es pot deure a les mateixes circumstàncies de la vida al desert, on no va preocupar-se gaire pels plaers de la lectura. En realitat, en un episodi confessa que no llegia gens: "Preferiem tenir l'estómac content a la ment", explica. Tan sols apareixen, de forma recurrent, referències a la Bíblia, un text que Sanmao devia conèixer molt bé per la seva formació religiosa. L'únic relat en què hi ha abundants referents literaris, en la seva majoria de la cultura xinesa, és "La sogra", un dels millors textos del llibre, en què explica una visita a la seva família política. En aquest relat, usa magistralment un recurs que no utilitza en la resta del llibre, la ironia, i fa una reflexió molt curiosa sobre les relacions familiars espanyoles vistes des dels ulls d'una dona xinesa.

El desert sense abusar

Sanmao va anar al Sàhara perquè se sentia molt atreta pel desert. Somniava en afegir-se a una caravana, sortir de l'Atlàntic i arribar al Mar Roig. Però mai va fer aquest viatge que havia somniat (en realitat, mai no hi ha hagut caravanes que creuin el Sàhara d'Oest a Est). Això sí, amb el seu marit van comprar un cotxe i els fins de setmana realitzaven excursions fins al mar o cap al desert. Sanmao estimava els paisatges desèrtics, però el desert no esdevé un element central de la seva narració, com ho és a alguns textos d'Antoine de Saint-Exupéry o de Paul Bowles. El desert no és el protagonista de la narració, sinó un fons fascinant. La Sanmao arriba al Sàhara amb el somni d'emular els exploradors del segle XIX, però acabarà anant al desert de costellada.

Colonialisme sense floretes

Un dels aspectes més interessants del text de Sanmao és la visió que dona del colonialisme espanyol, allunyada de la visió típica de la literatura espanyola de temàtica saharai que minimitza les tensions entre espanyols i autòctons. L'escriptora xinesa, que bàsicament se sent identificada amb la comunitat dels colons espanyols, malgrat tot deixa constància de l'animadversió que senten els saharauis cap als espanyols. De fet, un nen del veïnat que visita sovint la seva casa l'amenaça de mort. I els joves del barri contínuament insulten als europeus. Sanmao també deixa constància del profund sentiment antisaharai d'alguns espanyols, que són profundament racistes. I explica com, sentint-se amenaçats pels independentistes, molts espanyols duïen pistoles. Així doncs, tot i que els espanyols i els saharauis compartien un enemic comú, el Marroc, hi havia una forta animadversió entre ambdós col·lectius.

N Moltes de les anècdotes que explica la Sanmao, sobretot pel que fa a la seva vida quotidiana, semblen ben reals. Però en el darrer capítol de l'obra, Sanmao assegura haver conegut al Basiri, al gran heroi de la independència saharauí, en els dies que van precedir a l'annexió marroquina. El problema és que Basiri va desaparèixer el 1970, probablement assassinat per les forces de seguretat. Va morir quatre anys abans que la Sanmao arribés al Sàhara; és impossible, doncs que ella el conegués (i això implica que tampoc és certa l'escena final del llibre en què la xinesa presència el linxament de la nòvia catòlica del Basiri). Tampoc sembla molt versemblant l'episodi que relata a "Una nit a les muntanyes laberíntiques", en què combina un intent de violació, una persona que gairebé s'ofega en arenes movedisses i una cursa nocturna pel mig del desert. I no té molta més credibilitat la història d'un sergent legionari molt racista que mor per protegir a uns nens saharauis que juguen amb una mina. Sanmao, a Taiwan, els seus diaris com el relat literal de les seves vivències, i moltes noies taiwaneses volien ser com la Sanmao: conèixer països, trobar un home que les adorés, viure aventures... La seva literatura, amb elements fantàstics inspirats en la realitat funcionava, bàsicament, perquè se suposava que estava basada en fets estrictament reals. Però hi ha molts elements que ens fan sospitar de la falsedat d'alguns episodis.

Sanmao en el nostre context

Sanmao, sens dubte, és una bona narradora. Sap trobar anècdotes sucoses, com les que presenta a "L'esclau mut", a "Estimada sogra" o a "El plor dels camells". Però la narrativa sobre la colonització del Sàhara no és una novetat absoluta per als espanyols (hi

exotisme entre el públic asiàtic es dilueix entre el públic català. I, malgrat tot, *Diaris del Sàhara* és una narració carregada de força, no tant per la veracitat de la història, ni per l'exotisme que transmet, sinó pel fet de ser la narració de la vida d'una dona colonial en un mitjà hostil. La vida del dia a dia d'una dona en un entorn que per una banda la fascina i per l'altra li resulta tremendament dur. La història d'algú que deixa la seva casa i transita entre tres mons: el dels xinesos, el dels saharauis i el dels espanyols. Tot un descobriment que obre el camí a la nova editorial Rata, a la que cal felicitar, també, per la magnífica qualitat de les seves edicions.

El Nacional

LLIBRES

La cessió del Sàhara: el darrer secret del franquisme

Gustau Nerín

SÀHARA XINA LLIBRES COLONIALISME

Les altres notícies

Aquesta web utilitza cookies pròpies i de tercers per millorar la seva experiència i servei durant la navegació. En navegar o utilitzar els nostres serveis, accepta l'ús que en fem d'elles. Pot canviar la configuració de cookies en qualsevol moment. [Més informació.](#) [Acceptar i continuar](#)